

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Metodicko-pedagogické centrum
Národný projekt

MŠ ŠALGOTARJÁNSKA 5, BANSKÁ BYSTRICA

DOPRAVNÁ VÝCHOVA V PODMIENKACH MATERSKEJ ŠKOLY S VLASTNÝM DOPRAVNÝM IHRISKOM

Mgr. Stanislava Faráriková

Meno autora: Mgr. Stanislava Faráriková
Názov publikácie: Dopravná výchova v podmienkach materskej školy s vlastným dopravným ihriskom
Recenzenti: Mgr. Jozef Bernát; PaedDr. Michal Modrák, PhD.
Jazyková úprava: Netto SK, s. r. o.
Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum
Rok vydania: 2014
ISBN: 978-80-8052-860-7

OBSAH

1. Všeobecná charakteristika dieťaťa predškolského veku.....	6
1.1 Kognitívny rozvoj.....	7
1.2 Sociálno-emocionálny rozvoj.....	8
1.3 Perceptuálno-motorický rozvoj.....	9
1.4 Psychofyzické zvláštnosti vývinu dieťaťa predškolského veku vzhľadom na dopravnú problematiku.....	10
2. Bezpečnosť cestnej premávky ako celospoločenský problém.....	13
2.1 Realizácia dopravnej výchovy v MŠ.....	13
2.2 Kódex bezpečnosti.....	15
2.3 Projekt dopravnej výchovy.....	16
3. Hodnotenie.....	44
EDUKAČNÉ AKTIVITY.....	49
LITERATÚRA.....	52

Vo všetkých motoristicky vyspelých krajinách sa úmerne s rozvojom motorizmu zvyšujú požiadavky na starostlivosť o účastníkov cestnej premávky. V dnešnom hektickom svete nestačí, aby bol človek vychovávaný k určitému štandardu v dopravnom ruchu. Je nutné, aby si už od útleho veku uvedomoval, akú veľkú zodpovednosť nesie za seba i za ostatných účastníkov premávky. Neustály rozvoj cestnej premávky má za následok nielen zvyšovanie jej intenzity, ale prináša so sebou celý rad negatívnych javov. Zvýšenie dopravnej bezpečnosti je spoločenským problémom, ktorým sa zaoberá celý civilizovaný svet. Na cestách umiera priveľa ľudí a počet obetí stále stúpa. Na prvom mieste pri smrteľných nehodách zlyháva ľudský činiteľ, čiže agresivita niektorých vodičov, neprimeraná rýchlosť, telefonovanie za volantom, alkohol. Štatistiky dopravných nehôd sú neúprosné, ale zároveň sú zdrojom podnecujúcim k zamysleniu sa nad tým, ktorým smerom sa má orientovať ľudské úsilie, aby sa týmto negatívnym javom dokázalo predchádzať. Od najútlejšieho veku je potrebné začať deťom vštepovať vedomosti a skúsenosti z problematiky dopravnej výchovy, aby si na ich základe vytvorili pocit istoty a bezpečia.

Materská škola Šalgotarjárska 5 v Banskej Bystrici ponúka deťom možnosť získať praktické overenie teoretických poznatkov z dopravnej výchovy na vlastnom dopravnom ihrisku. Ak má dieťa predškolského veku obstáť v súčasných zložitých situáciách dopravnej premávky, treba sa starať o jeho celkový fyzický a psychický rozvoj. Treba posilňovať predovšetkým tie stránky osobnosti, ktoré sú najdôležitejšie pre jeho bezpečnosť. Medzi najdôležitejšie činitele, ktoré ovplyvňujú úspechy pri výchove k dopravnej disciplíne, patrí odborná pripravenosť pedagógov a väčšia informovanosť v daných otázkach medzi rodičmi. Tolerancia a ohľaduplnosť dospelých účastníkov dopravy je nevyhnutná.

Metodický materiál, ktorý predkladám, je ukážkou či návodom pre ostatných, ako problematiku dopravnej výchovy riešime v podmienkach našej materskej školy. V dnešnom hektickom živote sa javí ako výsostne aktuálna. Podceňovanie a zanedbávanie tejto oblasti výchovy je neraz príčinou častých vážnych dopravných nehôd. Absentujú publikácie, chýbajú finančné prostriedky na vhodné moderné pomôcky. Neexistuje metodika dopravnej výchovy, ktorá by pomohla pozdvihnúť profesionálnu úroveň učiteľov pri aplikácii dopravnej výchovy do praxe. Devastácia dopravných ihrísk, krátkozrakosť „politikov“ na rôznych úrovniach bola zavŕšená sériou nekonceptných krokov, ktoré mali negatívny dosah na stav dopravnej prevencie. Dopravná výchova sa realizuje nesystematicky, vo veľkej miere je ovplyvnená finančnými možnosťami. Ak dieťa neabsolvuje systematickú dopravnú výchovu na základnej škole, v dospelosti nezíska vodičský kurz, v priebehu svojho života už nikdy nestretne s problematikou dopravnej výchovy. Pohľad do nedávnej minulosti nám dá za pravdu, že do roku 1998 bola úroveň dopravnej výchovy na Slovensku špičková i z pohľadu ostatných európskych krajín a v mnohom nám závideli. Po niekoľkoročnom období „temnoty“ sa našťastie opäť dostáva dopravná výchova do osnov. Situácia sa čiastočne a pomalým tempom zlepšuje, pretože len niektoré mestá a obce pochopili

celospoločenský význam kvalitnej prevencie. Je pozitívne, že majú snahu prispievať na údržbu detských dopravných ihrísk a skvalitňovanie materiálneho vybavenia.

2. septembra 2006 bolo slávnostne otvorené dopravné ihrisko pri Materskej škole na Šalgotarjánskej ulici v Banskej Bystrici. Sme 6-triedna materská škola, ktorá sa nachádza na sídlisku Fončorda. Mgr. Iveta Mokryšová, riaditeľka MŠ, sa v najväčšej miere pričínala o to, aby sa výstavba dopravného ihriska pri materskej škole zrealizovala. Bola to veľká udalosť nielen pre pedagógov, zamestnancov školy, ale i pre deti. Problémy, s ktorými sa realizátori a zainteresovaní počas budovania stretli, sa často zdali neriešiteľné. Cieľom pedagogického zboru bolo začať cieľavedomú realizáciu dopravnej výchovy. Začali sme s praktickým výcvikom. Na vlastných chybách sme sa učili, ako najvhodnejšie dopravnú výchovu realizovať.

1. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA DIEŤAŤA PREDŠKOLSKÉHO VEKU

Predškolský vek je mimoriadne priaznivé obdobie na rozvoj všetkých stránok osobnosti dieťaťa. Za predškolské obdobie je v mnohých odborných publikáciách považované celé obdobie od narodenia až po nástup do školy. Vo väčšine vývinovopsychologických publikáciách je táto etapa chápaná ako vek trvajúci od začiatku 3. roku do začiatku školskej dochádzky. Čačka (1996, s.42) predškolský vek ohraničuje od 4 do 6 rokov ako poslednú fázu raného detstva. Fyzicky dochádza k prvej fáze plnosti (2 – 4 roky) a k prvej fáze vyťahnutosti (5 – 6 rokov), počas ktorej dieťa dosahuje spravidla viac ako metrovú výšku. Šulová (In Mertin, Gillernová, 2003, s. 11) považuje predškolský vek za obdobie najprudšieho rozvoja inteligencie, obdobie zvedavosti, základov psychomotorických a sociálnych zručností. Je charakterizované pokračujúcim osamostatňovaním sa dieťaťa a zdokonaľovaním doposiaľ získaných skúseností.

Obdobie predškolského veku je Eriksonom označované ako obdobie iniciatívy, jeho hlavnou potrebou je potreba aktivity a sebaapresadenia. Táto potreba mala význam už v období batolaťa, ale vrcholí na vyššej úrovni v predškolskom veku, keď dieťa zvláda samostatnú lokomóciu a ovládanie svojho tela (Vágnerová, 1991, s. 59). V psychickej sfére sa diferencuje a vyhaŕňuje sebaponímanie, vyhaŕňujú sa vlastnosti detskej osobnosti, ich iniciatíva spočíva v presadzovaní vlastných cieľov a ich korekcií, získavaní skúseností a nadväzovaní nových sociálnych vzťahov. Inicitíva dieťaťa musí byť adekvátnym spôsobom regulovaná. Dieťaťu musia byť jasné normy jeho správania, musí vedieť, čo smie a čo nesmie. Pochopenie a zvnútornenie životných noriem je zrejmé z existencie pocitov viny, ktoré dieťa prežíva, keď normy prekročí. Primeraný vývoj noriem a adekvátnych pocitov viny je dôležitý pre rozvoj ľudského svedomia. Dieťa si uvedomuje svoju osobu. Chyby v prístupe k dieťaťu môžu viesť u aktívnejších jedincov k negativizmu, u pasívnejších k plačlivosti, úzkostlivosti až k infantilnému správaniu. V chorobnosti prevládajú respiračné infekcie, ochorenia srdca, obličiek a močových ciest. Začínajú sa objavovať ploché nohy, preto je najmä v tomto období dôležitá prevencia (vhodná obuv a cvičenie). Výživa je podobná výžive dospelých, častou chybou býva nútenie dieťaťa do jedla. Na konci tohto obdobia je dôležité zhodnotenie školskej pripravenosti. Pri hodnotení školskej zrelosti je nutné postupovať vždy individuálne, ak je to možné, vždy v spolupráci s pediatrom, so psychológom a s pedagógom. Ako uvádza Zahálková (2000/2001, s. 37), dieťa spoznáva kultúrne hodnoty, poslúcha zákazy, začína sa sexuálna diferenciacia – v rozdieloch preferencie a štýlu hier, záujem o odev. Čačka (1996, s.48) považuje pre zdravý duševný rozvoj dieťaťa nutnú citovú pohodu medzi rodičmi. Záleží na nej aj preto, že uľahčuje naplnenie jednej zo základných úloh tejto fázy, identifikačný vzor rodiča totožného pohlavia. Každý z rodičov má pri výchove detí svoju špecifickú funkciu. Otec ako usmerňujúci, schvaľujúci, prípadne ako trestajúca autorita pripravuje dieťa na rôzne obmedzenia a rešpekt voči najrôznejším normám. Matka je element skôr láskajúci,

ľutujúci, ochraňujúci. Deti z neúplných manželstiev, ktorým niektorý z týchto vplyvov chýba, bývajú prijímané kolektívom, či už v kladnom alebo zápornom zmysle, extrémne. Kariková (2005, s. 9) zdôrazňuje, že toto obdobie považujeme za obdobie otázok. Dieťa spracúva symboly, prechádza ku konkrétnemu mysleniu. Opravilová (2001, s. 124) charakterizuje detstvo ako obdobie, v ktorom sa odohrávajú zásadné zmeny vo vývoji jedinca, pričom najintenzívnejší rast a vývoj prebieha práve v predškolskom období. Detstvo je obdobie ľudského života, ktoré má osobitú hodnotu z hľadiska rozvíjania celostnej osobnosti, pričom jedinec najrýchlejšie rastie a najintenzívnejšie sa vyvíja v prvých rokoch života. Podľa Bloomovej taxonómie (In Kosová, 2005, s. 34) sa vývin celostnej osobnosti člení na tieto oblasti:

- kognitívnu – rozvoj poznávacích procesov,
- afektívnu – rozvoj citov, vôle, postojov,
- psychomotorickú – rozvoj pohybových a zmyslovo-pohybových schopností.

1.1 Kognitívny rozvoj

Čačka (1996, s. 42) vnímanie charakterizuje ako globálne, neanalytické, orientované prevažne na to, čo dieťa subjektívne a bezprostredne upúta. Dieťa vníma celok ako súhrn častí a nie je schopné rozlišovať základné vzťahy. Ľahko sa nechá upútať výrazným detailom, zvlášť ak má nejaký vzťah k jeho aktuálnemu záujmu, potrebe. Rozvíja sa zraková, sluchová diferenciácia, ktorá je nevyhnutná pre ďalší proces analýzy a syntézy. Vnímanie priestoru je nepresné. Nepresne vníma časové úseky — preceňuje čas. Vágnerová (1991, s. 60) bližšie uvádza, že časové pojmy, najmä pojem minulého a budúceho, nemajú v tomto veku takmer žiadny obsah. Dieťa žije výlučne v prítomnosti, čas vníma len prostredníctvom konkrétnych udalostí a opakujúcich sa javov. Len postupne predškolák prechádza od zmyslov viazaných na hmat k zmyslom viazaných na zrak či sluch.

Predstavy sú farebné a bohaté. Medzi tretím až šiestym rokom dochádza k ukončeniu fázy symbolického, predpojmového myslenia. Dieťa dobre vie, že všetko okolo neho má nejaké označenie a z otázky „Čo je to?“ prechádza na otázku „Prečo?“. Začína sa zaujímať o príčinné súvislosti okolitého sveta. Vzhľadom na to, že predškolské dieťa je egocentrické, chýba rozlíšenie medzi psychologickou realitou a objektívnym svetom reality. Dieťa je stredom vlastného sveta predstáv a myšlienok. Je presvedčené, že aj ostatní majú jeho uhol pohľadu. Práve kontakt s vrstovníkmi umožňuje postupnú korekciu tohto skreslenia. Medzery v predstavivosti dopĺňajú deti fantáziou, a tak vznikajú takzvané detské

konfabulácie, ktoré sa nedajú hodnotiť ako klamstvá, pretože dieťa je presvedčené o ich pravdivosti. V predškolskom veku sa dajú len veľmi ťažko oddeliť fantazijné a pamäťové predstavy. Fantázia je nevyhnutná pre citovú a rozumovú rovnováhu.

Pozornosť ešte nie je zrelá, je krátkodobá a povrchná. Gillernová (2003, s. 14) upozorňuje, že prevláda najmä neúmyselná forma pozornosti, dieťa veľmi ľahko upúta nápadný, atraktívny, neobvyklý podnet. U 4- až 5-ročných detí môžeme pozorovať časté prechádzanie od jednej činnosti k druhej, ale s postupujúcim vekom sa zlepšuje koncentrácia i dĺžka sústredenia pozornosti.

Pamäť je prevažne krátkodobá, zámerná, konkrétna, mechanická. Dieťa si lepšie zapamätá konkrétne udalosti než ich slovný opis, obzvlášť, ak sú citovo podfarbené.

Nastáva skvalitnenie rečových zručností, dochádza k osvojovaniu gramatických pravidiel. Reč má dorozumievaciu funkciu, dieťa dokáže vyjadrovať svoje pocity, zážitky. Používa ju k regulácii svojho správania. Vedomé verbálne regulovanie vlastného konania je vývojovo nový jav, ktorý súvisí s rozvojom osobnosti, pochopením a prijatím pravidiel správania. Postupne s vyzrievaním koordinácie motoriky hovoriť a lepšou sluchovou diferenciáciou sa upravujú mnohé rečové problémy.

V myslení dochádza okolo štvrtého roku k vývojovej zmene. Symbolické myslenie prechádza na úroveň, ktorá je Piagetom označovaná ako myslenie názorné, intuitívne. Vágnerová (1991, s. 64) podotýka, že vo vývoji pojmov dochádza k výraznému pokroku. Pre myslenie predškolského veku je typický fenomenizmus, egocentrizmus, antropomorfizmus, prezentizmus, fantazijný prístup.

1.2 Sociálno-emocionálny rozvoj

V predškolskom veku (Gillernová, 2003, s.15) narastá výrazná potreba stability, istoty, zázemia, bezpečia. Stabilita dieťaťa dáva energiu a chuť skúmať, byť zvedavým. Medzi významné potreby tohto obdobia patrí potreba citového vzťahu, potreba sociálneho kontaktu, spoločenského uznania, identity a sebarealizácie. Vôľa je veľmi kolísavá, pretože pre dieťa sú podstatné a blízke ciele spojené s konkrétnou činnosťou. Podľa Vágnerovej (1991, s. 59) dieťa postupne vyrastá z rámca rodinného prostredia a nachádza nové vzťahy a skúsenosti mimo nej. Osvojuje si nové sociálne roly, ktoré zodpovedajú jeho postaveniu v rôznych skupinách. Predškolačka frustruje, ak mu neumožníme prejavovať aktivitu, kvalitný kontakt s rovesníkmi i dospelými. Zdravý predškolaček sa dokáže vyrovnáť s prechodnými nárokmi, so stresom. V prípade dlhodobého neuspokojovania potrieb sa stretávame s klasickými formami obranných mechanizmov, ako sú agresívne prejavy správania voči sebe i okoliu,

uzavretie sa do svojho sveta, únik do vekovo nižšej kategórie. Veľmi intenzívne je prežívanie dieťaťa. Dokáže ovládať svoje city, vie byť k sebe kritické, hodnotí svoje správanie. Ľutuje sa, ale u zdravého dieťaťa prevažuje veselá nálada. Strach z neznámeho prostredia, cudzích ľudí, zvierat s pribúdajúcimi skúsenosťami ustupuje. Objavuje sa strach z nadprirodzených a nereálnych bytostí a situácií, ktoré si dieťa svojou fantáziou vytvorilo. Medzi vrstovníkmi sa rozvíja schopnosť spolupracovať, pomáhať, riešiť konflikt kompromisom. Dieťa často porušuje pokyny, príkazy, lebo experimentuje. Potrebuje zistiť, čo sa stane, keď neposlúchne. S vývojom emócií a s rozvojom sociálnych vzťahov súvisí morálno-etický vývin. Práve v tomto období sú položené základy citového správania a je dôležité, v akom prostredí dieťa vyrastá. Dospelého vníma ako autoritu a dospelý je pre dieťa jednoznačne model a vzor. Je nutné v nadväznosti na každodenné aktivity dieťaťa starostlivo a trpezlivo vysvetľovať, korigovať a formovať jemné rozdiely v každodenných javoch, napr. vypožičať si a niekomu niečo zobrať, byť škodoradostným a žartovať. Z uvedeného vyplýva, že citové prežívanie prechádza určitým vývojom, nie je celkom spontánne a začína byť regulované.

1.3 Perceptuálno-motorický rozvoj

Pohybová aktivita je základnou potrebou detí predškolského veku. Rastie kvalita pohybovej koordinácie. Pohyby sú presnejšie, účelnejšie, plynulejšie. Dieťa je pohyblivejšie. Dokáže v rámci spoločných činností dobre pozorovať a napodobňovať pohybové a športové aktivity. V útlom veku zvládne dieťa najzákladnejšie pohyby, súvisiace s vlastným telesným premiestňovaním. Po treťom roku sa pohyby dieťaťa zdokonaľujú, sú čoraz účelnejšie a závisia od vedomia. Pohybová koordinácia sa prejavuje v schopnosti plnej sebaobsluhy. Dieťa sa samostatne oblieka, vyzlieka, upratuje a skladá si veci. Dokáže si zaväzovať šnúrky, dbá o svoju osobnú hygienu. V oblasti lokomotoriky sa prejavuje neustálym poskakovaním, rôznymi pohybmi, ktoré ortopédi vysvetľujú rastom dlhých kostí, celkovou osifikáciou a s tým spojenou potrebou pohybu. Organizmus rastie a silnie, postupne môže vykonávať čoraz lepšie a väčšie výkony. Výdatné pohyby v predškolskom veku majú spätne priaznivý vplyv na rozvoj svalstva a kostry dieťaťa. Osifikácia pokračuje, ale kosti ešte nie sú dosť pevné a tvrdé, sú mäkšie a pružnejšie, chrupkovitejšie než u dospelého človeka. Zlomeniny sa vyskytujú zriedka. Vágnerová (1991, s. 60) uvádza, že pre ďalší vývoj dieťaťa má veľký význam rozvoj manuálnej zručnosti, senzomotorickej koordinácie. V štvrtom roku sa výrazne vyhraňuje lateralita jednej ruky. Funkčná preferencia jednej ruky závisí od vrodenej základu dominancie hemisfér. Preferencia jednej ruky znamená, že dieťa koná určité činnosti radšej, lepšie, rýchlejšie než druhou rukou. Dominantná ruka sa uplatňuje najmä v zložitejších úkonoch, náročnejších na koordináciu. Rozvoj jemnej motoriky je determinovaný osifikáciou. Dieťa sa rado hrá s rôznymi materiálmi. S rozvojom jemnej motoriky úzko súvisí aj rozvoj kresby – od spontánneho čmárania až po schopnosť dobre napodobniť základné tvary. Stvárnenie postavy človeka ako hlavonožca zodpovedá uhlu videnia trojročného

dieťaťa, ktoré skutočne z osôb, ktoré ho obklopujú, vníma detailne nohy, ktoré sú vo výške jeho očí a tváre či hlavy, ktoré sa k nemu skláňajú. Výtvarné prejavy predškolača sú značne kreatívne (Mertin – Gillernová, 2003, s. 11).

1.4 Psychofyzické zvláštnosti vývinu dieťaťa predškolského veku vzhľadom NA dopravnú problematiku

Dopravná výchova v predškolskom veku vychádza zo špecifik celkového poznania vývinových období u detí. Intenzívne sa rozvíjajú všetky poznávacie procesy. Ich rozvoj umožňuje dieťaťu čoraz dôkladnejšie poznávať okolitú skutočnosť. Liptáková (1974, s. 13) upozorňuje, že charakteristická je predovšetkým impulzivnosť. Dieťa myslí odlišne ako dospelý. To by mal mať na mysli každý vodič! Je preto nevyhnutné starať sa o celkový psychický a fyzický rozvoj detí. Zvýšený dôraz treba klásť na výcvik pozornosti, zmyslov, orientácie v priestore, pohotovosti, obratnosti, ale aj pamäte a rozvoj myslenia.

Dieťa si dokáže osvojiť náročnejšie pohyby, ktoré vyžadujú sústredenú pozornosť, vysoký stupeň koordinácie rozličných pohybov jednotlivých svalov, svalových skupín, napríklad nacvičiť tanec podľa hudby, bicyklovať, plávať, lyžovať.

Poznávacie procesy sa rozvíjajú intenzívne, ich rozvoj umožňuje dieťaťu čoraz dôkladnejšie poznávať okolitú skutočnosť.

Vnímanie je najdôležitejšie so všetkých poznávacích procesov. Zabezpečuje mu priamy styk so skutočnosťou. Je typické predovšetkým nedostatočnou analýzou podnetov, ktoré doliehajú na receptory dieťaťa. Vnem je nejasný a obraz skutočnosti vo vedomí dieťaťa je nepresný. Rozvoju vnímania prospieva cvičenie všímavosti. Rozvoj týchto elementárnych operácií je východiskom k zložitejším a náročnejším poznávacím funkciám. Čím viac vecí a ich vlastností si dieťa uvedomuje, tým presnejšie vníma.

Zrakové vnímanie je charakterizované nepresnosťou a slabou ostrosťou predmetov. Trojročné dieťa pozná približne 3 – 4 základné farby. Farebné videnie 5- až 6-ročného dieťaťa je o poznanie dokonalejšie. Viac je rozvinutá citlivosť na vnímanie farieb a rozlišuje už väčší počet. Odhad vzdialenosti je nepresný. Rozvíja sa zrková a sluchová diferenciácia, vnímanie priestoru je zatiaľ nepresné, opäť stačí výrazný podnet, ktorý ho dokáže popliesť. Z toho vyplýva, že deti nedokážu rozdeliť pozornosť. Idú len za vlastným cieľom a často nevnímajú okolie, ktoré pre ne predstavuje nebezpečné nástrahy. Pre hrajúce sa dieťa je zložitá dávať súčasne pozor aj na dopravný ruch. Ak mu vypadne hračka na cestu, ulicu, je preň najdôležitejšia strata, neskôr ho zaujíma to, ako môže hračku získať a len ojedinele nebezpečenstvo, ktoré mu hrozí. Dieťa myslí predovšetkým na hru, nie na premávku okolo seba.

Sluchové vnímanie je presnejšie. Rozlišuje zvuky doliehajúce na jeho zmyslový orgán, mení sa rozsah a intenzita sluchového vnímania. Významným úspechom v sluchovom vnímaní je aj vnímanie tónov a melódie, zdokonaľuje sa vnímanie intenzity, polohy, výšky tónov. Je vhodné precvičovať s deťmi reakcie na zvukové signály, pozornosť zamerať na zvuky z dopravy (prichádzajúce, približujúce – vzdalujúce sa vozidlo, zvuk sanitky, hasičov).

Priestorové vnímanie – dieťa predškolského veku má tendenciu okolitý priestor, čo sa týka veľkosti, preceňovať. V znázornenom priestore nevníma tretí rozmer – hĺbku. Pri priestorovej orientácii vpravo – vľavo prichádza u detí k častým omylom.

Časové vnímanie, ako uvádza Vagnerová (1991, s. 61), spôsobuje dieťaťu v predškolskom veku veľké ťažkosti. Nevníma časové úseky reálne, preceňuje ich. Z hľadiska potrieb cestnej premávky ide v dopravnej výchove v materskej škole o vypestovanie vlastností, potrebných na rýchle a účelné konanie a aktívne riešenie situácií, v ktorých sa dieťa ocitne na ceste, na ulici v meste alebo na dedine. Dieťa predškolského veku nie je ešte mentálne zrelé na to, aby pochopilo a posúdilo rýchlosť vozidla, neodhadne vzťah medzi vzdialenosťou vozidla a rýchlosťou jeho priblíženia v dôsledku nedostatku skúseností.

Pamäť je podľa Čačku (1996, s. 42) doposiaľ nespoľahlivá. Vďaka organickej plasticke mozgovej kôry si deti osvojujú značné množstvo materiálu. Prirodzene si fixujú konkrétne a názorné javy. Učia sa mechanicky, ľahko si osvojujú riekanky, často bez sústredenia na obsah, uspokojujú sa rytmom a rýmom. V tomto veku je užitočné viesť ich k rozvíjaniu počiatkov logickej pamäte, napríklad podnecovaním k rozprávaniu. Každú požiadavku je dobré dieťaťu zdôvodniť. Do pamäte sa vrývajú hlavne citové kvality – istota láskyplnej atmosféry, chápanie prostredie. So vzrastajúcou kvalitou pamäte, pozornosti, emocionálneho prežívania sú stále jemnejšie a bohatšie i detské *predstavy*.

V psychomotorike detí treba rozvíjať schopnosť vnímať čas a priestor, schopnosť pohotovej orientácie, najmä pohybovej aktivity, obratnosti a rýchlosti.

Rozvíjať pohybovú vlastnosť – rýchlosť znamená vytvoriť u dieťaťa predpoklady na rýchle pohybové reakcie, čiže splniť pohybovú úlohu v čo najkratšom čase. Schopnosť pohotovej reakcie na povel, zrakový, sluchový signál, dotyk.

Obratnosť je jemná schopnosť diferenciacie pohybov, ktorá umožňuje vykonávať pohyby s presným ohraničením potrebného času, priestoru, svalového napätia a uvoľnenia, pohybovej schopnosti konať i zložité pohyby správne, rýchlo a hospodárne. U detí predškolského veku sú

maximálne predpoklady na rozvoj obratnosti a naopak, ak sa nedosiahne obratnosť práve v tomto vekovom období, je takmer nemožné neskôr dobehnúť zaostávanie v obratnosti.

Odvaha je výsledkom postupného privykania si istému nebezpečenstvu v pohybových situáciách. Odvaha rastie a zvyšuje sa poznatkami, skúsenosťami a ďalej sa rozvíja zdokonaľovaním techniky pohybov. Keď sa dieťa naučí prekážku zdolávať, prestáva sa jej obávať. Odvaha závisí od veku dieťaťa, temperamentu a od vôle prekonať nepríjemnú situáciu, prekonať strach. Deti cvičené prekonávať strach v nezvyčajných a nepríjemných pohybových situáciách dokážu prekonať strach i v iných situáciách, v ktorých neboli cvičené. Používaním správnej metodiky možno deti zbaviť strachu z výšky, hĺbky, šikmej plochy, preskoku, rýchlosti. Treba samozrejme dbať na absolútnu bezpečnosť a vekové osobitosti detí.

Pohybová aktivita je schopnosť spontánne vykonávať nacvičené pohyby rýchlo a obratne. V úrovni pohybovej aktivity detí sú veľké individuálne rozdiely. Musíme preto menej aktívne deti podnecovať, upútať ich záujem o pohyb pomocou pohybových hier.

Orientácia v priestore a v čase je schopnosť vykonať žiaduci pohyb na správnom mieste a v potrebnom čase. Rozvíja sa cvikom a opakovaným cvičením. Dieťa vodené „za ručičku“ stráca schopnosť samostatne konať v danom čase a priestore, rýchle sa rozhodnúť pre najúčelnejšie správanie sa v nečakaných okamihoch. Orientáciu v čase a priestore najúčelnejšie rozvíjajú spontánne pohybové hry i hry s pravidlami.

Cieľom výchovy v tejto oblasti je vypestovať u detí aktívne zdravie, pripraviť dieťa optimálne rýchlo obratné, funkčne a motoricky zdatné, samostatné a odvážne. Z hľadiska potrieb cestnej premávky ide v dopravnej výchove v materskej škole o vypestovanie vlastností potrebných na rýchle a účelné konanie a aktívne riešenie situácií, v ktorých sa dieťa nachádza na ceste, na ulici v meste alebo na dedine. Pri výchove dopravnej disciplíny je dôležité precvičovať pokojnú chôdzu po ulici i aktívnu účasť detí pri riešení dopravných situácií.

2. BEZPEČNOSŤ CESTNEJ PREMÁVKY AKO CELOSPOLOČENSKÝ PROBLÉM

Integráciou Slovenska do spoločenstva vyspelých krajín sa vytvárajú predpoklady na dynamickejší rozvoj spoločnosti a s tým spojený aj rozvoj dopravy vo všetkých jej odvetviach. Automobil sa stáva nenahraditeľným dopravným prostriedkom človeka, ktorým si skracuje časové dimenzie a prekonáva geografické. S globalizáciou dopravných systémov úzko súvisí budovanie modernej dopravnej infraštruktúry, čo má za následok každoročné zvyšovanie počtu dopravných prostriedkov na cestách. S tým sú spojené aj mnohé negatívne javy. Jedným z nich je aj dopravná nehodovosť. Je to krutá daň technického pokroku.

Medzi ďalšie činitele podľa Lepiša (2007, s. 70) patria: nedostatočná organizácia dopravy, zhoršený stav cestnej siete a vozidiel, nízka disciplína, nedostatočné uvedomenie si dôsledkov dopravných nehôd na zdravotný stav, porušovanie základných povinností a nízke právne vedomie vodičov a ostatných účastníkov cestnej premávky. Štatistiky dopravných nehôd sú neúprosne, ale zároveň sú zdrojom podnecujúcim k zamysleniu sa nad tým, ktorým smerom sa má orientovať ľudské úsilie, aby sa týmto negatívnym javom dokázalo predchádzať. Chodci a cyklisti sú najzraniteľnejší účastníci cestnej premávky a pri strete s vozidlom nemajú žiadnu šancu. Zo štatistických údajov vyplýva, že deti a mládež vo veku od 6 – 15 rokov sa podieľajú na dopravnej nehodovosti chodcov vysokým percentom. Hlavne cesta detí do školy a hravé aktivity neodmysliteľne súvisia s pohybom v blízkosti komunikácii a sú príčinou mnohých dopravných nehôd. Deti sú impulzívne, majú obmedzený výhľad na vozovku, nedokážu posúdiť reálne nebezpečenstvo, neuvedomujú si riziko svojich aktivít.

2.1 Realizácia dopravnej výchovy v MŠ

Výchova k dopravnej disciplíne si vyžaduje tradičné i netradičné formy výučby. Sú to rôzne edukačné hry, vedomostné i praktické súťaže na dopravnom ihrisku, výklad, besedy, práca s knihou, obrázkom, ukážky záchranej akcie, cvičenia v teréne, exkurzie. Deti majú možnosť postupovať podľa vlastného učebného tempa, štýlu. Nezabúdame na využívanie pozitívneho systému hodnotenia a oceňovania.

Všeobecné ciele:

- Informovať deti o možných nebezpečných situáciách, o spôsobe ochrany s využitím praktických ukážok varujúcich dieťa pred nebezpečenstvom.
- Cvičiť bezpečné správanie v dopravných situáciách, na ktorých sa deti bežne zúčastňujú.
- Prakticky nacvičovať bezpečné správanie aj v niektorých ďalších situáciách, ktoré môžu nastať (hry a aktivity na dopravné témy).

Dopravná výchova sa stala prierezovou témou nášho Školského vzdelávacieho programu. Pri tvorbe projektu sme vychádzali z **ISCED 0**. Na základe teoretických východísk, praxe a získaných skúseností sme vytvorili obsahové a výkonové štandardy.

Distribúcia času:

Teoretická príprava prebieha v mesiacoch september, október, november, január, február, marec. Maskot „**DOPRAVKO**“ (jednotný v celej MŠ) pomáha deťom pri spoznávaní teoretických informácií. Na začiatku školského roka je prioritná problematika chodca, orientácia v okolí, dopravné prostriedky, povinnosti účastníkov cestnej premávky, hroziace nebezpečenstvá na vozovke. Neskôr podľa vekových osobitostí sa deti oboznamujú s pravidlami cyklistu, dopravnými značkami... MŠ disponuje samostatnou miestnosťou na výučbu dopravnej výchovy.

Praktická príprava sa realizuje na dopravnom ihrisku 1-krát týždenne – každá trieda.

Praktický výcvik na detskom dopravnom ihrisku má určité pravidlá, ktoré rešpektujú pedagógovia, rodičia i deti. Počas výcviku zabezpečujú dozor 2 dospelé osoby. Za technický stav bicykla, kolobežky, odrážadla je zodpovedný rodič. Rodič podľa presného harmonogramu prinesie dieťaťu do MŠ dopravný prostriedok. Na začiatku školského roka dáva rodič súhlas s výučbou dopravnej výchovy. Svojím podpisom rešpektuje pravidlá na dopravnom ihrisku, no zároveň má aj vedomosť o rizikách, ktoré deťom počas výcviku hrozia. Prilba a reflexné vesty sú povinné.

Ako uvádza ŠUPOVÁ (2013, s. 13) dopravná výchova v predškolskom veku vyžaduje od učiteľky MŠ veľkú trpezlivosť a dôslednosť. Musí mať odborné vedomosti v predmetnej oblasti a metodickú zdatnosť. Nesporne musí dbať aj na vekové a individuálne osobitosti každého dieťaťa.

2.2 Kódex bezpečnosti

Pravidlá správania na dopravnom ihrisku

1. Ohľaduplnosť k iným osobám

Každý účastník cestnej premávky na DI je povinný správať sa tak, aby neohrozil zdravie a bezpečnosť, nepôsobil škodu sebe či inému.

2. Ovládanie rýchlosti a spôsobu jazdy

Cyklista musí mať prehľad o tom, čo je pred ním. Rýchlosť jazdy musí prispôbiť svojim schopnostiam, možnostiam a terénu.

3. Voľba smeru jazdy

Cyklista jazdiaci vzadu musí svoj smer jazdy voliť tak, aby neohrozil pred ním jazdiaceho cyklistu. Cyklista, ktorý jazdí za iným cyklistom, musí mať dostatočný odstup, aby cyklistovi vpredu ponechal voľný priestor na smer a spôsob jazdy.

4. Predbiehanie

Predbiehať možno len zľava tak, aby nedošlo k ohrozeniu účastníkov.

5. Vjazd na komunikáciu, rozjazd po zastavení

Cyklista, ktorý vchádza na cestu alebo po zastavení chce opäť pokračovať v jazde, je povinný presvedčiť sa, či sa k nemu nepribližuje iný cyklista, aby neohrozil seba či ostatných.

6. Zastavenie a státie

Cyklista nesmie bezdôvodne zastaviť a stáť na ceste. Cyklista, ktorý spadol, musí miesto čo najskôr opustiť, aby neohrozoval bezpečnosť ostatných.

7. Dodržiavanie dopravných značiek

Cyklista musí dodržiavať všetky dopravné značky na DI.

8. Poskytnutie pomoci

Pri úraze na ceste je cyklista povinný „poskytnúť prvú pomoc“ a oznámiť úraz oprávnenej osobe.

9. Bezpečná výstroj

Cyklista môže používať bicykel, kolobežku len v stave, v ktorom výrobca zaručuje bezpečnosť pri používaní, prilba je nevyhnutnou výbavou.

10. Pravidlá

Každý účastník „cestnej premávky“ je povinný dodržiavať pravidlá správania na ceste, dodržiavať dopravné predpisy.

11. Vylúčenie z DI

Pedagogický personál je oprávnený zakázať činnosť na komunikácii „vodičovi“, účastníkovi cestnej premávky, ktorý nedodržiava pravidlá bezpečnosti na ceste.

2.3 Projekt dopravnej výchovy

Projekt obsahuje 6 okruhov:

1. Orientácia v okolí
2. Dopravné prostriedky a ekológia
3. Dopravné značky
4. Dopravná disciplína
5. Pravidlá chodca
6. Pravidlá cyklistu
7. Cestovanie v dopravných prostriedkoch

MŠ ŠALGOTARJÁNSKA 5, BANSKÁ BYSTRICA

DOPRAVNÁ VÝCHOVA

Prierezová téma ŠVP SR, ISCED 0

CIEĽ:

Cieľom dopravnej výchovy v našej MŠ je prispievať k bezpečnému správaniu detí v cestnej premávke, zintenzívniť ohľaduplnosť a kultúru medzi účastníkmi cestnej premávky.

Postoj k ochrane zdravia a bezpečnému správaniu a konaniu je potrebné formovať už od detstva s ohľadom na vek a objektívne zákonitosti vývinu detí predškolského veku a ich prirodzených potrieb.

PROFIL ABSOLVENTA v oblasti dopravnej výchovy:

Absolvent MŠ Šalgotarjanska 5, Banská Bystrica získa ukončením dochádzky nasledujúce kompetencie v oblasti dopravnej výchovy:

- zdôvodňuje význam dopravnej svetelnej, zvukovej signalizácie, pohotovo reaguje na signál semafora pre chodcov, cyklistov,
- dodržiava a prakticky uplatňuje základné pravidlá bezpečnosti pri chôdzi na chodníku, vozovke, pri prechádzaní cez cestu,
- zvláda bezpečnú jazdu na vlastnom dopravnom prostriedku (bicykel, kolobežka, detské odrážadlo) s rešpektovaním vlastnej bezpečnosti a s ohľadom na ostatných účastníkov cestnej premávky,
- pozná riziká spojené s dopravou a možnosti, ako im predchádzať,
- pozná povinnú výbavu a ochranné pomôcky účastníka premávky a stotožňuje sa s ich nevyhnutnosťou pre ochranu zdravia človeka,
- rozlišuje pojmy súvisiace témou dopravy: cesta, chodník, križovatka, podchod, nadchod, vodorovné a zvislé dopravné značky atď.,
- pozná základné piktogramy, najdôležitejšie vodorovné a zvislé dopravné značky,
- pozná postup pri telefonovaní v krízovej situácii, pozná čísla záchranu,

- má povedomie o jednoduchých pravidlách poskytnutia elementárnej prvej pomoci, význame a dôležitosti úplného vybavenia lekárničky,
- dokáže zámerne pozorovať, uvedomovať si zmeny, ktoré sú spôsobené počasím a majú vplyv na bezpečnosť cestnej premávky,
- dokáže zdôvodniť pravidlá
 - „Vidieť a byť videný“ (reflexné prvky)
 - „Pravidlo pravej ruky“,
- na základe zmyslového vnímania dokáže odhadnúť vzdialenosť približujúceho sa (vzdäľujúceho) vozidla, rozlišuje intenzitu zvuku vzhľadom na vzdialenosť, predvída nebezpečenstvo,
- vie zaujať vlastný kritický postoj k vplyvu dopravy na ekológiu a životné prostredie,
- pozná časti a vie zdôvodniť význam dobrého technického stavu bicykla pred jazdou.

OKRUHY:

1. Orientácia v okolí
2. Dopravné prostriedky a ekológia
3. Dopravné značky
4. Dopravná disciplína
5. Pravidlá chodca
6. Pravidlá cyklistu
7. Cestovanie v dopravných prostriedkoch

STRATÉGIE:

hra, súťaž, pozorovanie, praktický výcvik na detskom dopravnom ihrisku, besedy, rozhovor, hádanky, diskusia, multimediálna technika, práca s knihou, skladačky, pexeso, puzzle s dopravnou tematikou, dopravné značky, motivačné predmety, Bee-bot, Logicco primo, interaktívna tabuľa, počítačové výučbové programy

KOMPETENCIE podľa ISCED 0**1. Psychomotorické kompetencie:**

- a) používa v činnosti všetky zmysly
- b) ovláda pohybový aparát a telesné funkcie
- c) prejavuje túžbu a ochotu pohybovať sa
- d) ovláda základné lokomočné pohyby
- e) používa osvojené spôsoby pohybových činností v nových, neznámych, problémových situáciách
- f) využíva globálnu motoriku prekonávaním prírodných a umelých prekážok
- g) správa sa ohľaduplne k svojmu zdraviu a zdraviu iných
- h) prejavuje pozitívne postoje k zdravému životnému štýlu

2. Osobnostné kompetencie:**A) Základy sebauvedomenia:**

- a) uvedomuje si vlastnú identitu
- b) prejavuje v správaní vzťah k sebe a k iným
- c) vyjadruje svoje pocity a hodnotí svoj vlastný aktuálny citový stav
- d) odhaduje svoje možnosti a spôsobilosti
- e) správa sa sebaisto v rôznych situáciách
- f) uvedomuje si dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby

B) Základy angažovanosti:

- a) presadzuje sa s ohľadom na seba aj druhých
- b) obhajuje seba a iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných
- c) zaujíma sa o dianie v rodine, v materskej škole a v bezprostrednom okolí

3. Sociálne kompetencie:

- a) pozerá sa na svet aj očami druhých
- b) správa sa empaticky k svojmu okoliu
- c) správa sa v skupine, kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem
- d) plánuje, organizuje a hodnotí činnosť
- e) preberá spoluzodpovednosť za seba i za činnosť skupiny
- f) rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne
- g) pomáha druhým s pomocou dospelého aj samostatne, prejavuje ohľaduplnosť k svojmu prostrediu

4. Komunikatívne kompetencie:

- a) vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými,
- b) počúva aktívne a s porozumením myšlienky a informácie z rôznych médií
- c) vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory
- d) reprodukuje oznamy, texty
- e) volí primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu
- f) komunikuje osvojené poznatky, prejavuje predčitateľskú gramotnosť

5. Kognitívne kompetencie:**A) Základy riešenia problémov:**

- a) hľadá a objavuje súvislosti medzi jednotlivými informáciami, objavuje tie, ktoré sú nápomocné pri riešení problému
- b) rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine
- c) rieši jednoduché problémové úlohy
- d) uplatňuje v hre a rôznych situáciách matematické myslenie

B) Základy kritického myslenia:

- a) porovnáva podobnosti a rozdiely predmetov, javov, osôb, atď.
- b) odôvodňuje svoje názory, prejavuje postoje, vyslovuje jednoduché úsudky
- c) hodnotí spontánne a samostatne vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, osobách, názoroch

C) Základy tvorivého myslenia:

- a) uplatňuje vlastné predstavy pri riešení problémov
- b) nachádza neobvyklé odpovede alebo riešenia
- c) objavuje a nachádza funkčnosť vecí, predstáv alebo myšlienok, uvedomuje si ich zmeny podľa zadávaných inštrukcií, odstraňuje prípadnú chybu
- d) správa sa ohľaduplne k svojmu zdraviu a k zdraviu iných

6. Učebné kompetencie:

- a) prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového
- b) využíva primerané pojmy, znaky a symboly
- c) pozoruje, skúma, experimentuje
- d) objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami
- e) aplikuje v hre, rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti
- f) kladie otázky a hľadá odpovede, aby porozumelo obklopujúcemu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov
- g) učí sa spontánne (vlastnou zvedavosťou) aj zámerne (pod učiteľovým vedením)
- h) vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti, prekonáva prekážky v učení
- i) plánuje a organizuje si optimálne prostredie na činnosť
- j) prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení
- k) hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých

- l) naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami
- m) sústreďí sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť

7. Informačné kompetencie:

- a) prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií, využíva rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií aj mimo materskej školy (od osôb v okolitom prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií)

1. Orientácia v okolí

Teoretické východiská:

- dieťa sa už od najútlejšieho veku dostáva do priameho kontaktu s dopravnými situáciami a úlohami cestnej premávky
- deti sú často zaujaté svojimi „problémami“ a nevnímajú svoje okolie, situáciu v cestnej premávke
- deti by mali získať vedomosti a skúsenosti z dopravnej výchovy, aby si vytvorili správne návyky, vzťahy k okoliu a k ľuďom
- deti v predškolskom veku si budujú základy svojej osobnosti, vzťah vlastnému zdraviu, bezpečnosti
- je dôležité rozvíjať u detí tie vlastnosti, ktoré ovplyvňujú ich reakcie pri správaní v určitých nielen problémových situáciách (pozornosť, pamäť, ohľaduplnosť, sústredenosť, orientáciu v priestore i čase)
- chodci patria medzi najzraniteľnejších účastníkov cestnej premávky, úroveň ich ochrany je veľmi nízka
- veľký podiel na zraneniach a úmrtiach chodcov v cestnej premávke má na svedomí ich nedisciplinovanosť a nedodržiavanie pravidiel cestnej premávky

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
1.1	Okolie bydliska	Orientovať sa v bezprostrednom okolí svojho bydliska (MŠ, domov). Rozlíšiť dominanty svojho bydliska – významné budovy (nemocnica, lekáreň, polícia, orientačné body, škola, ihrisko, autobusová, železničná stanica). Opísať cestu domov a späť, do MŠ, ZŠ.
1.2	Orientácia v prostredí	Chápať priestorové pojmy: (vpravo, vľavo, dole, hore, pred, za, nad, pri, vedľa, medzi, bližšie, ďalej).

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
		<p>Orientovať sa v blízkom prostredí, zámerne pozorovať a všímať si zmeny spôsobené počasím, ročným obdobím, zásahom ľudí.</p> <p>Vnímať, rozlišovať, pozorovať najbližšie okolie pomocou všetkých zmyslov.</p>
1.3	Vlastná bezpečnosť	<p>Prebrať zodpovednosť za seba a svoje konanie.</p> <p>Byť samostatným v rozhodnutiach, konaní vzhľadom na problematiku vlastnej bezpečnosti.</p> <p>Vnímať a uvedomovať si nebezpečenstvo, s ktorým sa dieťa môže stretnúť (cudzí zvieratá, cudzí ľudia, staveniská, doprava, hry v okolí vozovky).</p> <p>Poznať výhody používania reflexného materiálu (reflexné vesty, reflexné nášivky na oblečení, reflexné body na školských taškách).</p> <p>Zdôvodniť pravidlo „Vidieť a byť videný!“.</p>
1.4	Meno, priezvisko, adresa	<p>Predstaviť sa menom a priezviskom.</p> <p>Poznať svoju adresu a vek.</p> <p>Poznať mená rodičov, učiteliek MŠ, kamarátov v MŠ.</p> <p>Poznať osobné údaje potrebné v prípade tiesňového volania.</p>
1.5	Sluchové, zrakové schopnosti	<p>Rozvíjať jemnú citlivosť sluchu, rozlišovať zvuky (krátke, dlhé, silné, slabé) vzhľadom na vzdialenosť.</p> <p>Určovať smer, intenzitu zvuku (prichádzajúce – vzdäľujúce sa vozidlo, krik detí, pracovné stroje).</p> <p>Pohotovo reagovať pohybom na zmenu tempa, intenzitu zvukov.</p> <p>Poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary: trojuholník, kruh, štvorec, kosoštvorec vo vzťahu k dopravným značkám.</p>

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
1.6	Časti vozovky	<p>Uvedomiť si základné pojmy súvisiace s cestnou premávkou, pomenovať časti komunikácie (cesta, vozovka, ulica, krajnica, chodník, obrubník, križovatka, diaľnica, podchod, nadchod, kruhový objazd, nástupný ostrovček, zastávka, železničný prejazd).</p> <p>Porovnávať cesty (rovná, kľukatá, hlavná, vedľajšia, široká, úzka, krátka, dlhá, klesajúca, stúpajúca, jednosmerná, obojsmerná, slepá).</p> <p>Určiť hlavné rozdiely medzi chodníkom a vozovkou.</p>

2. Dopravné prostriedky a ekológia

Teoretické východiská:

- deti môžu vybehnúť na cestu za loptou, spoza auta, z dvora, prekážky
- deti nevedia dobre odhadnúť nebezpečenstvo, riziká si uvedomujú menej ako dospelí
- deti sú neskúsené, netrpezlivé, často neprimerane riskujú, nedokážu predvídať dôsledky svojho správania
- v prítomnosti detí na vozovkách treba znížiť rýchlosť vozidla, zvýšiť opatrnosť a obchádzať deti s väčším odstupom
- súčasná hustota cestnej premávky je taká veľká, že prítomnosť detí v cestnej premávke (bicyklovanie, korčuľovanie, kolobežkovanie, loptové hry) sa stáva veľmi nebezpečná!

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
2.1	Dopravné prostriedky	<p>Poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta a spôsobu pohybu (vo vzduchu, po železnici, po ceste, pod zemou, po vode).</p> <p>Rozlišovať dopravné prostriedky podľa využitia: auto, autobus, električka, trolejbus, loď, ponorka, lanovka, lietadlo, raketa, vrtuľník, vlak, metro, sanitka, hasičské auto, motocykel, bicykel, traktor, poľnohospodárske vozidlá, prívesy...</p> <p>Zdôvodniť význam dopravných prostriedkov pre človeka.</p> <p>Rozlišovať veľkosť, hmotnosť (veľké, malé, ťažké, ľahké) dopravných prostriedkov.</p> <p>Porovnávať množstvo, počet (prvý, posledný, viac, menej, rovnako) dopravných prostriedkov.</p> <p>Porovnávať rýchlosť dopravných prostriedkov.</p> <p>Vnímať farbu dopravných prostriedkov (vozidlá hasičského zboru, polície, sanitka).</p> <p>Poznať hlavné druhy vozidiel (motorové, nemotorové, osobné, nákladné).</p> <p>Opísať vonkajší vzhľad dopravných prostriedkov.</p> <p>Triediť dopravné prostriedky podľa zvláštnych výstražných znamení, účelu.</p> <p>Zdôvodniť potrebu uprednostniť vozidlá s právom prednostnej jazdy.</p> <p>Na základe vlastnej fantázie zhotoviť zdraviu prospešný dopravný prostriedok.</p>
2.2	Železničné prejazdy	<p>Poznať zvuk a význam svetelných a zvukových signálov v blízkosti železníc, závor.</p>

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
		Na základe exkurzie vnímať prostredie železničnej stanice (vlaky, perón, rušňovodič, nástupište, osobný, nákladný vlak, rýchlik, cestovný lístok).
2.3	Farby a ich odtiene	Poznať základné farby a ich odtiene vzhľadom na dopravu (farby semafora, typické farby na vodorovných i zvislých dopravných značkách).
2.4	Profesie v doprave	Opísať pracovné činnosti osôb, ktoré obsluhujú dopravné prostriedky (vodič, pilot, kapitán, železničiar, výpravca, policajt, vodič sanitky, hasič, záchranár). Pochopiť význam práce na základe pracovných činností súvisiacich s dopravou (zamestnanci, ktorí sa starajú o úpravu ciest a komunikácií – odhŕňanie snehu, značenie ciest, dispečer).
2.5	Počasia a doprava	Vnímať, pochopiť vplyv a zmeny počasia na dopravu, vnímať nebezpečenstvá súvisiace s počasím (dážď, hmla, sneh, poľadovica, mráz, búrka). Na základe pozorovania (leto, zima) aj v spolupráci s rodinou vnímať, pozorovať brzdnú dráhu vozidiel, nebezpečenstvo šmyku.
2.6	Doprava a ekológia	Posúdiť vplyv dopravy na ekológiu, potreby a zdravie človeka. Sledovať znečistený sneh výfukovým plynom, pozorovať pokus pomocou mikroskopu, lupy. Na základe pokusov, literatúry, experimentov vnímať vplyv exhalátov na životné prostredie. Navrhnuť, nakresliť, zostrojiť, opísať ekologicky bezpečný dopravný

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
		<p>prostriedok.</p> <p>Na základe sprostredkovaných informácií (TV, médiá, internet, encyklopédie, vlastné skúsenosti) posúdiť, vyjadriť svoj názor na vplyv autoumyvárne, čerpacej stanice, PVC odpadov, olejov, nafty, benzínu na životné prostredie, vodné toky.</p>
2.7	Funkcie a časti vozidiel	Poznať význam a funkcie niektorých častí vozidiel: osvetlenie, smerové, brzdomé, spätné svetlá, volant, brzdy, nádrž, pneumatiky, sedadlá, batožinový priestor, bezpečnostný pás, nárazník, airback, karoséria...
2.8	Rýchlosť	<p>Rozpoznať a odhadnúť rýchlosť jazdy a vzdialenosť prichádzajúcich automobilov.</p> <p>Porovnať brzdnú dráhu vozidiel pomalé – rýchle (čím ťažšie vozidlo, tým dlhšie trvá, kým zastaví).</p> <p>Akceptovať rozmanitosť v cestnej premávke (rešpektovať pomalších spolujazdcov, brať na nich ohľad).</p>

3. Dopravné značky

Teoretické východiská:

- podceňovanie významu bezpečnosti cestnej premávky
- nízke povedomie účastníkov cestnej premávky o pravidlách cestnej premávky, vzájomné nerešpektovanie, bezohľadnosť
- záujem detí predškolského veku o nové informácie v oblasti dopravy

	Obsahové štandardy	Výkonové štandardy
3.1	Vodorovné dopravné značenie namaľované na vozovke	<p>Porozumieť významu dopravného značenia a jeho komunikačnej funkcii.</p> <p>Akceptovať dohodnuté pravidlá (triedy, na DDI, pohybových hier).</p> <p>Na základe pozorovania, rozhovoru, obrázkového materiálu zdôvodniť a opísať význam vodorovného značenia na vozovke.</p> <p>Rozlišovať šírku a význam bielych (žltých) čiar (súvislé, prerušované, dvojité značenie, ostrovčeky, priechod pre chodcov).</p> <p>Rešpektovať smerové šípky v teoretickej i praktickej rovine.</p>
3.2	Priechod pre chodcov	<p>Prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením dospelého (s využitím priechodu pre chodcov).</p> <p>Samostatne prechádzať cez priechod pre chodcov, chôdza po pravej strane (výcvik na DDI).</p> <p>Vystihnúť správny okamih na bezpečný priechod (praktický výcvik na DDI).</p> <p>Požiadajte dospelého o pomoc pri priechode cez cestu.</p> <p>Vedieť vyhľadať v teréne priechod pre chodcov.</p>

		<p>Vedieť sa pohybovať v smere šípok (od jedného bodu k druhému).</p> <p>Na DDI samostatne používať priechod pre chodcov, ovládať pravidlá chodca.</p>
3.3	Zvislé dopravné značenie (tvar, farba, piktogramy)	<p>Opísať, určiť, pomenovať najznámejšie dopravné značky pre chodcov, cyklistov, vodičov.</p> <p>Rešpektovať svetelnú, zvukovú signalizáciu na semafore.</p> <p>Rozlišovať výstražné, príkazové, zákazové, informatívne značky vo vzťahu ku geometrickým tvarom a špecifickej farbe.</p> <p>Poznať dopravné značky: hlavná cesta, stop, daj prednosť v jazde, priechod pre chodcov, cyklistov, zákaz vjazdu, piktogramy (nemocnica, parkovisko, letisko, reštaurácia, hotel, podchod, nadchod).</p>
3.4	Dôležité pravidlá	<p>Vysvetliť najdôležitejšie pravidlá :</p> <p>„Moja bezpečnosť“ – nácvik základných úkonov (zastavenie, rozhľadnutie sa) v rôznych situáciách, na rôznych miestach.</p> <p>„Vidieť a byť videný“ – zdôvodniť dôležitosť dobrej viditeľnosti dieťaťa (oblečenie z reflexného materiálu, reflexné pásy na oblečení, školskej taške, prípadne rucksaku, pestrofarebné oblečenie).</p> <p>„Pravidlo pravej ruky“ – vedieť, že chodec kráča po chodníku, priechode pre chodcov vždy vpravo.</p> <p>Na základe pozorovania, praktického výcviku vnímať, že cyklista, vodič v automobile, ktorý prichádza z pravej strany, má vždy prednosť.</p> <p>„Brzdná dráha“ – pozorovať, že čím je vozidlo väčšie a ťažšie, tým je brzdná dráha dlhšia ako pri menších a ľahších vozidlách.</p> <p>„Bezpečnostné pásy a moje zdravie“ – rešpektovať zásadu, že</p>

		bezpečnostné pásy chránia moje zdravie a život, preto si ich zapínam hneď po nastúpení do auta!
3.5	Farby	Upevniť poznatky o farbách a odtieňoch. Vymenovať farby semafora. Rešpektovať svetelnú, zvukovú signalizáciu semafora (pre chodcov, cyklistov, vodičov dopravných prostriedkov). Poznať semafor pre zrakovo hendikepovaných (sluchom vnímať zvukové signály).
3.6	Telefón	Vedieť správne telefonovať (praktický nácvik správneho telefonovania pri nehode, nebezpečenstve, v krízovej situácii). Poznať číslo záchranu 112, 155, 158, 150. Poznať niektoré písmená, číslice, rozlišovať v texte jednoduché slová (112, STOP, POLÍCIA, H – nemocnica).
3.7	Riešenie krízových situácií	Samostatne sa rozhodovať, pokúsiť sa problém (reálny, fiktívny) riešiť. Informovať kamarátov, dospelých o vzniknutej udalosti. Privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené zdravie dieťaťa, zdravie iných, majetok. Poznať zásady prvej pomoci (ošetrenie jednoduchých zranení). Hľadať pomoc v situáciách ohrozenia, pri úrazoch. Poznať výstražné signály (volanie o pomoc, odpoveď na signál). Oboznámiť sa s vybavením lekárničky.

4. Dopravná disciplína

Teoretické východiská:

- rozvoj cestnej premávky, individuálneho motorizmu prináša so sebou celý rad negatívnych javov, hlavne prudký nárast dopravných nehôd, úrazov ich vplyvom
- pokles dopravnej disciplíny a mimoriadny rast agresivity niektorých vodičov sa prejavuje následkami na životoch a zdraví účastníkov cestnej premávky
- deti sú impulzívne, nepozorné, málo predvídave, nemajú taký zorný uhol pohľadu ako dospelé osoby (nedokážu odhadnúť vzdialenosť)
- deti často nevedia posúdiť reálne nebezpečenstvo situácie, nesprávne reagujú na nebezpečnú situáciu
- deti majú obmedzený výhľad na vozovku z dôvodu ich nízkeho telesného vzrastu
- deti si často myslia, že vozidlá môžu zastaviť okamžite
- vedieť poskytnúť prvú pomoc je veľmi dôležité, znalosť zásad praktickej prvej pomoci býva však nedostatočná

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
4.1	Pravidlá na ulici	<p>Zdôvodniť a prakticky uplatňovať základné pravidlá účastníka cestnej premávky vzhľadom na osobnú bezpečnosť (primeraná opatrnosť, všímavosť, rešpektovanie pravidiel, tolerancia).</p> <p>Poznať a zdôvodniť povinnosti účastníka cestnej premávky v pozícii</p> <ul style="list-style-type: none"> - chodec, - cyklista, - vodič.

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
4.2	Bezpečnosť dieťaťa	<p>Dbáť o svoju vlastnú bezpečnosť, uvedomovať si zodpovednosť za vlastné správanie, konanie.</p> <p>Mať povedomie, že za zníženej viditeľnosti musí mať chodec idúci po krajnici alebo po okraji vozovky na sebe viditeľne umiestnené reflexné prvky alebo oblečený reflexný odev.</p> <p>Zámerne sa sústrediť na činnosť, udržiavať pozornosť, byť opatrný, predvídať situáciu.</p> <p>Vedieť si zapnúť, odopnúť prilbu, mať potrebu používať prilbu.</p> <p>Poznať ochranné pomôcky cyklistu (rukavice, chrániče, prilba).</p> <p>Zdôvodniť význam detskej autosedačky pri cestovaní a jej opodstatnenosť vzhľadom na bezpečnosť dieťaťa.</p>
4.2	Prvá pomoc	<p>Výtvarne a priestorovo realizovať jednoduché dopravné situácie, načrtnúť problém, ktorý môže ohroziť dieťa ako účastníka cestnej premávky.</p> <p>Privolať pomoc, mať povedomie o čísle záchrany 112, správne telefonovať.</p> <p>Mať bazálnu spôsobilosť zvládnuť kritickú situáciu.</p> <p>Oboznámiť sa s jednoduchými pravidlami poskytnutia prvej pomoci (lekárnička, zlomeniny, krvácanie, vyčistenie odreniny).</p> <p>Absolvovať projekt „Evička nám ochorela“.</p>
4.3	Záchranári	<p>Vymenovať dopravné prostriedky, ktoré ľuďom pomáhajú v situáciách ohrozujúcich život (rýchla zdravotná služba, polícia, hasičský zbor).</p> <p>Objasniť dôvody, prečo sa po cestách pohybuje sanitka, hasičské</p>

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
		<p>auto, polícia a ľudia ich nepoužívajú na cestovanie.</p> <p>Diskutovať o tom, prečo majú tieto vozidlá právo prednostnej jazdy.</p> <p>Pozorovať, vnímať (zrak, sluch) svetelné a zvukové výstražné signály.</p>
4.4	Základy empatie	<p>Ovládať svoje správanie (odložiť svoje osobné prania, tmiť hnev, zlosť, agresivitu).</p> <p>Nenasilne riešiť konflikt, dohodnúť sa na kompromise.</p> <p>Ospravedlniť sa po nevhodnom správaní, prejavíť spolupútenie.</p> <p>Poznať svoje práva i povinnosti vo vzťahu k druhému.</p> <p>Hodnotiť a rozlíšiť pozitívne, negatívne vlastnosti ľudí na základe fiktívnych, reálnych situácií.</p> <p>V prirodzených situáciách pomôcť iným deťom, dospelým (pomôcť kamarátovi pri úraze, nehode, problémoch).</p> <p>Znášať dôsledky svojho správania vo vzťahu k sebe a druhým.</p> <p>Prijateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory.</p>
4.5	Komunikačné kompetencie	<p>Formulovať otázku.</p> <p>Dohovoriť sa prostredníctvom neverbálnej komunikácie.</p> <p>Opísať vzniknutú situáciu jasne, zrozumiteľne, vyjadriť svoje pocity.</p>

5. Pravidlá chodca

Teoretické východiská:

- chodec využíva pravú stranu chodníka
- deti vkročia na cestu aj pred zaparkovaným vozidlom, prekážkou a znemožnia vodičom rýchlo, včas a bezpečne reagovať
- často deti neregistrujú prichádzajúce vozidlo, nesledujú premávku, náhle podbehnú pod prichádzajúce vozidlo

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
5.1	Prechádzanie cez cestu	<p>Požiadat dospelých o pomoc pri prechádzaní cez vozovku.</p> <p>Zvoliť správne miesto na prechod cez vozovku (priechod pre chodcov).</p> <p>Rešpektovať pri priechode svetelné signály, vyznačený priechod pre chodcov.</p> <p>Použiť podchod alebo nadchod vždy, ak je na prechádzanie určený.</p> <p>Uvedomovať si nebezpečenstvo hry medzi zaparkovanými automobilmi.</p> <p>Pred vstupom na vozovku sa zastaviť a dôkladne sa rozhliadnuť na obidve strany, prejsť cez cestu len vtedy, keď je dobrý výhľad na obidve strany (Ľ – P – Ľ).</p> <p>Pri prechádzaní cez cestu neustále sledovať obidve strany vozovky.</p>
5.2	Chôdza po chodníku Chodec	<p>Poznať dopravnú značku „Chodník pre chodcov“.</p> <p>Zdôvodniť význam a pravidlá správania na chodníku:</p>

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
		<ul style="list-style-type: none"> - vyhýbanie sa vpravo, - predbiehanie vľavo, - nezdržiavanie premávky na chodníku (vytváranie skupiniek, detské hry) - stále sledovanie premávky (nebezpečenstvo z vozovky, od parkujúcich automobilov).
5.3	Regulovanie cestnej premávky	<p>Rešpektovať svetelné, zvukové signály a pokyny polície (píšťalka, maják). Pozorovať prácu policajta pri regulovaní križovatky. Mať povedomie o tom, že policajt je nadradený nad všetky dopravné značky. Stotožniť sa s rolou policajta na DDI.</p>
5.4	Chôdza po vozovke	<p>Zdôvodniť význam chôdze vľavo v protismere prichádzajúcich vozidiel. Dodržiavať pravidlo, že po vozovke môžu ísť maximálne dvaja chodci vedľa seba (spravidla za súvislou čiarou po krajnici). Uvedomiť si nevyhnutnosť v prípade nebezpečenstva opustiť vozovku. Pozorne sledovať premávku, sústrediť sa na okolitý dopravný ruch (nepoužívať MP3, rádiá, mobil, CD).</p>
5.5	Bezpečné miesta na hru	<p>Rozlíšiť medzi bezpečným a nevhodným miestom na hru. Vymenovať miesta, kde majú deti zakázané hrať sa. Vymenovať miesta, kde sú vytvorené bezpečné miesta na hru detí. Pochopiť a zdôvodniť podmienky správania v obytnej a pešej zóne.</p>

6. Pravidlá cyklistu

Teoretické východiská:

- dieťa môže počas bicyklovania náhle zmeniť smer jazdy
- keď dieťa rukou signalizuje zmenu smeru jazdy – odbočovanie, neznamená to, že dieťa pôjde tým smerom, ktorý označuje
- na bicyklovanie treba využívať cesty a chodníky pre cyklistov, poľné cesty, lesné cesty a bočné cesty, ktoré sú menej frekventované
- osoba mladšia ako 10 rokov môže po verejných komunikáciách s výnimkou lesných ciest, poľných ciest a obytných zón jazdiť na bicykli len pod dohľadom osoby staršej ako 15 rokov, ktorá je dostatočne spôsobilá na bezpečný dohľad
- cyklista je pomerne ľahko zraniteľný účastník cestnej premávky, a preto cez križovatky musí vždy prechádzať opatrne, aj keď mu hlavná cesta zabezpečuje prednosť v jazde

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
6.1	Cyklista	<p>Zvládnuť praktickú jazdu na bicykli, rozvíjať vizuálno-motorickú kontrolu.</p> <p>Ovládať základné pravidlá cyklistu.</p> <p>Poznať základné dopravné značky pre cyklistov: chodník pre cyklistov, semafor pre cyklistov, zákaz vjazdu cyklistom.</p> <p>Poznať povinnú výbavu cyklistu, zloženie, základné časti bicykla.</p> <p>Mať povedomie o spôsoboch ochrany osobného zdravia a bezpečia.</p> <p>Hodnotiť svoje osobné pokroky pri rešpektovaní pravidiel, technike jazdy.</p> <p>Rešpektovať dopredu dohodnuté pravidlá, akceptovať dopravné značky dôležité pre cyklistu.</p> <p>Hodnotiť rôzne navodené dopravné situácie na vozovke (DDI), nebezpečné a zakázané spôsoby jazdy.</p>

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
6.2	Motorické schopnosti	<p>Zvládnuť základné motorické schopnosti, ovládať jazdu na detskom dopravnom prostriedku (bicykel, odrážadlo, kolobežka).</p> <p>Prekonávať jednoduché prekážky počas výcviku na DDI (vyhýbanie, obchádzanie, predbiehanie, terénne nerovnosti).</p> <p>Predvídať príčiny možného nebezpečenstva počas jazdy na bicykli, odrážadle, kolobežke.</p> <p>Hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach (prechod cez cestu, zvládnutie jazdy, rešpektovanie pravidiel).</p> <p>Rozvíjať a upevňovať základné návyky správneho držania tela pri chôdzi, jazde na bicykli.</p> <p>Automatizovať už zvládnuté pohyby, spresňovať polohu a pohyby rúk, nôh, zdokonaľovať harmonický pohyb celého tela.</p>
6.3	Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia	<p>Dodržiavať pravidlá na DDI, rešpektovať ich, spolupracovať.</p> <p>Zaujať adekvátne postoje k pohybu a športovým aktivitám pri jazde na kolobežke, trojkolke, bicykli, odrážadle, loptových a pohybových hrách.</p>

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
6.4	Povinnosti cyklistu	<p>Poznať povinnosti cyklistu: vek, rýchlosť jazdy, bezpečná vzdialenosť, osvetlenie bicykla.</p> <p>Rešpektovať pravidlá jazdy po vozovke: jazda po pravom okraji vozovky, brzdenie, vjazd a zastavovanie, odbočovanie, objazd, znamenie o zmene smeru jazdy (rukou).</p> <p>Pred jazdou skontrolovať technický stav bicykla (brzdy, gumené pneumatiky, zvonček, riadidlá).</p> <p>Poznať povinné ochranné pomôcky cyklistu: reflexné oblečenie, vhodný odev, prilba, chrániče, zaviazané šnúrky na topánkach.</p> <p>Pokúsiť sa odhadnúť, zistiť zámer vodiča automobilu – spoznať, kedy chce odbočovať, brzdiť, zastaviť.</p> <p>Všímať si svetelné znamenia na vozidle pred sebou (smerovka, brzda).</p>
6.5	Základné zásady bezpečnej jazdy na bicykli	<p>Vymenovať zásady bezpečnej jazdy na bicykli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na bicykli sa jazdí na pravom okraji vozovky, na cestách a chodníkoch pre cyklistov sa jazdí vpravo. 2. Cyklista počas jazdy používa ochrannú prilbu. 3. Cyklisti jazdia jednotlivo za sebou a s dostatočným odstupom. 4. Pri zníženej viditeľnosti sa nesmie jazdiť bez osvetlenia bicykla, reflexných prvkov. 5. Cyklista musí mať pri jazde nohy na pedáloch.

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
6.6	Správny cyklista	<p>Cyklista nesmie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jazdiť bez držania riadidiel bicykla, • držať sa iného vozidla, motocykla alebo iného cyklistu, • prevážať druhý bicykel, • ťahať ručný vozík (káru), • venčiť psa, • prevážať predmety, ktoré by neumožňovali bezpečné vedenie bicykla alebo ohrozovali ostatných účastníkov cestnej premávky, • na jednomiestnom bicykli prevážať druhú osobu.
6.6	Sebaregulácia	<p>Vedieť si určiť cieľ svojej cesty a zvoliť čo najbezpečnejšiu cestu k jeho dosiahnutiu (najkratšia cesta nie je vždy najbezpečnejšia).</p> <p>Konať s ohľadom na seba i druhých.</p> <p>Rozhodovať sa pre určitú činnosť.</p> <p>Plánovať a realizovať hru (námetové hry „Na cyklistov“, „Na policajtov“, „Záchranárov“).</p>
6.7	Sebahodnotenie	<p>Hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach viažucich sa k dopravnej problematike.</p> <p>Odhadnúť svoje možnosti a spôsobilosti.</p> <p>Uvedomiť si dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby.</p>

7. Cestovanie v dopravných prostriedkoch

Teoretické východiská:

- dopravná výchova je považovaná z dlhodobého hľadiska za jeden zo základných pilierov výchovného pôsobenia
- aktívne pôsobenie v oblasti bezpečnosti detí a mládeže nemôže byť len úlohou vzdelávacích inštitúcií, najväčším príkladom pre bezpečný pohyb v doprave sú rodičia; často sa nevedomky dopúšťajú chýb, ktoré deti vnímajú ako správne
- dopravné prostriedky človeku slúžia aj ho ohrozujú

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
7.1	Pravidlá cestovania	<p>Rešpektovať pravidlá kultúrneho cestovania v dopravných prostriedkoch. Vo svojom okolí hodnotiť spontánne a samostatne to, čo sa mu páči – nepáči.</p> <p>Na základe vlastných skúseností a jednoduchých pokusov hodnotiť nevyhnutnosť rešpektovania pravidiel cestovania v dopravných prostriedkoch.</p> <p>Uvedomiť si dôležitosť použitia bezpečnostných pásov pre vodičov, pre pasažierov, autosedačiek pre deti.</p> <p>Vyjadriť vlastný názor, skúsenosti pri rozhovore o pravidlách cestujúcich: (nastupovanie, vystupovanie, bezpečnosť jazdy, uvoľnenie miesta – ohľaduplnosť, správanie sa počas jazdy, na zastávke, kupovanie cestovného lístka, používanie zdvorilostných slov a vulgarizmov).</p>

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
7.2	Povinnosti cestujúceho (pasažiera) vo vozidle	<p>Vedieť, že je nutné byť v automobile vždy pripútaný (v autobuse, ak má pásy).</p> <p>Dokázať sa samostatne pripútať v detskej autosedačke.</p> <p>Vymenovať zásady pri cestovaní:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dieťa do 12 rokov musí vždy sedieť na zadnom sedadle. - Je povinné používať detské zádržné systémy (autosedačku). - Je zakázané otváranie okien počas jazdy, vykláňanie sa a vystrkovanie rúk z vozidla. - Je zakázané vyhadzovať predmety z auta. - Cestujúci nesmú rušiť vodiča. - Vodič nesmie jesť a piť počas jazdy. <p>Vysvetliť a zdôvodniť, prečo je zakázané telefonovanie počas jazdy autom.</p>
7.3	Prostriedky MHD	<p>Opísať prostredníctvom obrázkov jednoduché pravidlá cestovania v prostriedkoch MHD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na zastávke sa nikdy nehraj, nevybiehaj na cestu. • Stoj dostatočne ďaleko od okraja vozovky na zastávke. • Najskôr sa z dopravného prostriedku vystupuje, potom nastupuje. • Netlač sa a nenarážaj do ľudí, s ruksakom na chrbte sa neotáčaj, nevrážaj do spolucestujúcich. • Buď ohľaduplný. • Ak si už dosť silný, pomôž starým osobám, telesne postihnutým osobám a mamičkám s kočíkom.

	Obsahové štandardy:	Výkonové štandardy:
		<ul style="list-style-type: none">• Ak vystúpiš a ideš na druhú stranu cesty, vždy počkaj, kým dopravný prostriedok odíde zo zastávky, nikdy nevychádzaj na cestu spoza dopravných prostriedkov.• Vždy sa rozhliadni, či na blízku nie je priechod pre chodcov, podchod alebo nadchod, ktorý by si využil.• Ak sedíš, uvoľni miesto na sedenie starším osobám, telesne postihnutým osobám, tehotným ženám, mamičkám s kočíkom a s malými deťmi a chorým. Uvedom si, že aj ty raz budeš starý alebo chorý a dobre ti padne, keď ťa mladý človek pustí sadnúť si.• Ak sedíš, nohy patria na zem.• Nestoj v blízkosti dverí a v prednej časti dopravného prostriedku.• Ak stojíš, pevne sa drž, počas jazdy sa zbytočne nepremiestňuj z miesta na miesto.• Nebuď hlučný (hlasná hudba, reč, smiech).• Nevyrušuj zbytočne vodiča.• Obaly z cukríkov a iné veci nehádz na zem, autobus nie je smetisko, není vybavenie autobusu.• Rešpektuj piktogramy (zákaz zmrzliny, použi na výstup zadné dvere).• Maj vždy platný cestovný lístok.

3. HODNOTENIE

Hodnotenie by malo prebiehať vo viacerých fázach. Je nesmierne dôležité, aby deti počas priebehu aktivity mali od pedagóga spätnú väzbu. Priebežné hodnotenie učiteľom s využitím prvkov pochvaly je pre deti motivujúce. Ohodnotenie sa môže vyjadrovať slovom, pohybom, posunkom, mimikou vyjadrujúcou súhlas, schvaľovanie, spokojnosť, pochvalu, nesúhlas a pod. Kladné ohodnotenie posilňuje sebadôveru žiaka, záporné je prostriedkom, ktorý pomáha žiakovi odstrániť chyby a nedostatky. Hodnotiaci vzťah a jeho vyjadrenie má veľký vplyv na formovanie vlastného hodnotenia a sebahodnotenia. Nasleduje hodnotenie bezprostredne po ukončení aktivity, kde výrazným ukazovateľom kvality je hodnotenie priebehu samotnými deťmi. Neskôr pedagóg hodnotí činnosť sám pre seba vzhľadom na budúce využitie, na efektivitu práce, vhodnosť cieľa, rešpektovanie vekových a individuálnych osobitostí, využitie metód a foriem práce. Nemenej dôležité je hodnotenie okolia, hodnotenie samotnými rodičmi. Realizácia dopravnej výchovy v MŠ na Šalgotarjárskej ulici je významným obohatením pre všetky strany: pre deti, pedagógov, rodičov. Praktický výcvik na detskom dopravnom ihrisku umožňuje deťom realizovať sa, konkrétne v oblasti kognitívnej, sociálno-emocionálnej, perceptuálno-motorickej. Na základe pozorovania, rozhovorov s deťmi i rodičmi, sledovania aktivity detí počas pripravených činností, výtvarných prác detí, spätnej väzby na detskom dopravnom ihrisku môžeme konštatovať veľmi pozitívne zmeny. Deti získali mnohé vedomosti, zdokonalili vlastné schopnosti i postoje. Veľmi príjemné je aj to, že na deň, keď môžu ísť na dopravné ihrisko, sa naozaj tešia. Predškolský vek je obdobím kladenia základov intelektu, je preto nevyhnutné začať s dopravnou výchovou v primeranej forme práve teraz. Prevencia musí byť na prvom mieste. Ani tie najkvalitnejšie teoretické poznatky však nezaručia úspešnosť dieťaťa pri riešení konkrétnych dopravných situácií. Ak má byť dopravná výchova prevenciou, jednoznačne patrí na dopravné ihrisko. Len tu je možnosť viackrát precvičiť teóriu v bezpečí, bez reálneho ohrozenia dieťaťa. Za úspech považujeme fakt, že medzi rodičmi vznikla vlna diskusie na tému doprava, dopravná prevencia, hodnota ľudského života. Najväčším úspechom nás všetkých bude, ak sa z absolventov našej MŠ stanú zodpovední účastníci cestnej premávky a štatistiky nehodovosti budú z roka na rok hovoriť o nižších číslach.

Teoretická príprava v spolupráci s políciou

Správne telefonovanie a čísla záchrany

V dopravnej miestnosti

Malí záchranári

Praktický výcvik na dopravnom ihrisku

Exteriér MŠ

Záchranný vrtuľník „Tatiana“ – exkurzia

EDUKAČNÉ AKTIVITY

Názov: PRILBA

*Prilba tvoju hlavu chráni,
zmierni všetky pády, rany.
Prilbu nosí dozaista
každý správny cyklista.*

Priebeh hry

Učiteľka pripraví rôzne ochranné pomôcky. Medzi potrebami cyklistu (chrániče lakťov, zápästia, kolien, prilba, chránič chrbtice) budú aj rôzne iné ochranné pomôcky (kožené pracovné rukavice, medicínske rúško na tvár, chránič lyžiara, chrániče futbalistu, prilba hasiča, čiapka policajta...).

Deti si ich pozorne prezrú. Na základe skúseností triedia ochranné pomôcky, vyjadrujú vlastný názor, vedú diskusiu o pomôckach, prezentujú osobné zážitky.

Úlohy určené deťom

Vymenuj aspoň tri ochranné pomôcky cyklistu.

Zdôvodni, prečo sú pre cyklistu nevyhnutné.

Nájdi, ktoré ochranné prostriedky sú dôležité pri iných športoch.

Roztried' pomôcky: do jednej skupiny vyber tie, ktoré cyklista pre svoje bezpečie nepotrebuje, do druhej daj tie, ktoré sú pre cyklistu povinné.

Čo musí mať každý správny cyklista?

Prínos pre deti

Dieťa dokáže využiť v diskusii rôzne formy komunikácie.

Vie vyjadriť svoje osobné skúsenosti s ochrannými pomôckami.

Vie poskytnúť kamarátom odporúčania k ochrane zdravia v cestnej premávke, navrhnuť opatrenia.

Názov: REFLEXNÁ VESTA, ODRAZOVÉ SKLÍČKA

Priebeh hry

Deti budú pod vedením učiteľky pozorovať reflexné pomôcky za šera (pod dekou, v tmavej miestnosti), zasvietením baterky (počas dňa, doma v noci, neskoro večer) prostredníctvom experimentálneho výskumu.

Cieľom EA je pod vedením učiteľky (v spolupráci s rodinou doma) skvalitniť detské vnímanie pozorovaním. Učiteľka umožní deťom vymýšľať nové situácie na pozorovanie.

Úlohy určené deťom

Porovnaj význam reflexných pomôcok pre človeka vo dne, v noci.

Čo by sa stalo, keby chodec, cyklista išiel za šera, v noci bez reflexnej vesty?

Vymenuj najmenej dva príklady, kde si už stretol s reflexným materiálom.

Navrhni, kde by sa reflexný materiál hodil, aby spĺňal ochrannú funkciu.

Prínos pre deti

Dieťa dokáže kriticky myslieť.

Vie preukázať svoj osobný názor a samostatne rozhodnúť.

Dieťa dokáže sústredene pozorovať optické vlastnosti reflexných výstražných pomôcok, pozorovať a porovnávať zmeny.

Dieťa dokáže zo svojich vlastných skúseností vymenovať najmenej dve možnosti, kde sa mohlo stretnúť s reflexným materiálom.

Názov: BEZPEČNOSTNÉ PÁSY

Kto je múdry, zapne pásy,

nech cestuje v bezpečí.

S bezpečnosťou nie sú špásy,

prispôsob sa bez rečí.

Tomu, kto si pozor dáva,

nezraní sa ruka, hlava.

Priebeh hry

Deti budú z modelovacej hmoty modelovať sediacu postavu, ktorú následne položia do malého „autíčka“. S autíčkom budú jazdiť po vopred pripravenej dráhe. Vymodelovaná postavička bude predstavovať pasažiera v aute v rôznych situáciách (sedenie na prednom, zadnom sedadle, pripútaný –nepripútaný cestujúci, rýchla jazda..) Úlohou detí je pozorovať vzniknuté situácie a reakcie. Cieľom je, aby deti vnímali, čo sa stane, ak nie je pasažier pripútaný.

Úlohy určené deťom

Z plastelíny vymodeluj ľudskú postavu.

Zober svoju vlastnú postavičku z plastelíny, posad' ju do autíčka.

Pozoruj!

Čo sa stane s osobami, predmetmi, ak pri rýchlej jazde auto prudko zabrzdí?

Ak sú/nie sú pripútaní.

Čo sa stane s mobilným telefónom, vozidlom?

Zdôvodni, prečo je potrebné byť počas jazdy pripútaný.

Prínos pre deti

Dieťa si dokáže na základe jednoduchých pokusov vytvoriť vlastný názor, zaujať postoj k problému.

Dieťa dokáže dôkladne spracovať plastelínu a na podložke vymodelovať ľudskú trojrozmernú postavu.

Dieťa vie vytvoriť modelové dopravné situácie a na základe pozorovania vyvodzovať dôsledky.

Dieťa vie hľadať možnosti, ako optimálne komunikovať s dospelým, deťmi.

LITERATÚRA

1. BRUCEOVÁ, T. 1996. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5.
2. CEJPEKOVÁ, J. 2001. *Pedagogika predškolského veku*. Zvolen: Bratia Sabovci, 2001. ISBN 80-8055-491-9.
3. ČAČKA, O. 1996. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1996. ISBN 80-85799-03-0.
4. DARAŠOVÁ, O. 2010. *Pútavé využitie IKT v dopravno-výchovnom projekte „Autíčko Svetielko“, Projekt ako inovatívny prostriedok edukácie v materskej škole*.
5. DOUŠKOVÁ, A. 2006A. *Učenie sa žiaka v prírodovednom a spoločenskom kontexte*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-8055-807-8.
6. DOUŠKOVÁ, A. 2006B. *Učebné ciele a projektovanie výučby*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-8083-269-2.
7. GUZIOVÁ, K., HAJÚKOVA, V. PODHÁJECKÁ, M. 2011. *Metodika predprimárneho vzdelávania*, Partizánske: Expresprint, ISBN 978-80-968777-3-7.
8. KARIKOVÁ, S. 2005. *Základy patopsychológie detí a mládeže*. Žilina: vydavateľstvo ŽU, 2005. ISBN 80-8070-377-9.
9. KLINDOVÁ, Ľ. – RYBÁROVÁ, E. 1972. *Vývinová psychológia*, Bratislava: SPN, 1972.
10. KOSOVÁ, B. 1998. *Vybrané kapitoly z teórie personálnej a sociálnej výchovy*. Banská Bystrica: PF UMB, 1998. ISBN 80-8055-200-2.
11. LIPTÁKOVÁ, T. 1974. *Dopravná výchova v materskej škole*. Bratislava: SPN, 1974.
12. *Metodika predprimárneho vzdelávania*. 2011. ŠPÚ. Bratislava. 2011. ISBN 978-80-968777-3-7.
13. MARKOVÁ, V. a kol. 2013. *Detský vodičák, Plánovanie a projektovanie hier na tému dopravnej bezpečnosti. Levoča* dostupné na <http://predskolskyatlas.sk/cesta-nie-je-ihrisko>
14. MERTIN, V. – GILLERNOVÁ, I. 2003. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.
15. MIŇOVÁ, M. – GMITROVÁ, V. – MOCHNÁČOVÁ, H. 2002. *Prosociálna výchova v MŠ*. Rokos: 2002. ISBN 80-89055-17-6.
16. OPRAVILOVÁ, E. – HAVLÍNOVÁ, M. – BLÁHOVÁ, A. 2004. *Rámcový vzdelávací program pro předškolní vzdělávání*. 2004. Praha: Výskumní ústav pedagogický.
17. PAĽKOVÁ, J. 2012. *Hráme sa s prierezovými témami*. Pro solutionss, s. r. o.: 2012 ISBN 978-80-8139-011-1.

18. PODHÁJECKÁ, M. 2006. *Edukačnými hrami poznávame svet*. Prešov: Prešovská univerzita, 2006. ISBN 80-8068-514-2.
19. POLLÁKOVÁ, Ľ. –ŠPAČKOVÁ a kol. 2013. *Kafometík – Tematické pracovné listy s metodikou pre materské školy*. Infra, s. r. o. 2013 ISBN 978-80-86666-47-1.
20. ŠUPOVÁ, Ľ. 2013. *Dopravná výchova – námety a aktivity*. Bratislava: Raabe, 2013, ISBN 978-80-8140-082-7.
21. VÁGNEROVÁ, M. – ŘÍČAN, P. 1991. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Avicenum, 1991, ISBN 08-040-91.
22. VÁGNEROVÁ, M. – VALENTOVÁ, L. 1991. *Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita*. Praha: PF UK, 1991, ISBN 80-7066-384-7.
23. VOSKOVÁ, L. 1988. *Metodika dopravní výchovy v předškolním věku*. Praha: SPN, 1988.
24. VOTRUBA, J. 2003. *Dopravní výchova II. Cyklista*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-247-0.
25. ZAHÁLKOVÁ, M. 2000/2001. Rost a vývoj dítěte. In *Předškolná výchova*, roč. LV, 2000/2001. č. 5, s.15-18. ISSN 0032-7220.
26. <http://www.cenast.sk/files/documents/2010/2448/moja-praca-ikt.pdf>